

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 6Cdo/37/2024
Identifikačné číslo spisu: 5821200409
Dátum vydania rozhodnutia: 26.02.2026
Meno a priezvisko: Mgr. Dušan Čimo
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2026:5821200409.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcu K. H.C., narodeného XX. G. XXXX, X., F. XXX/XX, zastúpeného advokátom JUDr. Martinom Benickým, Oravská Polhora 71, proti žalovanému H. K., narodenému XX. O. XXXX, H. XX, zastúpenému advokátom JUDr. Miroslavom Bachyncom, Podbiel 177, o neplatnosť odstúpenia od kúpnej zmluvy a iné, vedenom na Okresnom súde Námestovo pod sp. zn. 5C/14/2021, o dovolaní žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Žiline z 26. apríla 2023 sp. zn. 7Co/179/2022, takto

rozhodol:

Dovolanie o d m i e t a.

Žalovanému náhradu trov dovolacieho konania nepriznáva.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Námestovo (ďalej tiež len „súd prvej inštancie“) rozsudkom z 26. júla 2022 č. k. 5C/14/2021-170 určil, že žalobca je výlučným vlastníkom nehnuteľnosti zapísanej na LV č. XXXX pre obec a k. ú. R., parcela registra „C“ evidovaná na katastrálnej mape, zobrazená ako parc. č. XXXX/XX - orná pôda o výmere 1130 m² v podiele 1/1 (ďalej len „nehnuteľnosť“). Žalobu o určenie, že odstúpenie žalovaného z 28. septembra 2020 (ďalej len „odstúpenie“) od kúpnej zmluvy uzatvorenej 23. júla 2020 v spojení s dodatkom č. 1 zo 17. septembra 2020 medzi žalobcom a žalovaným (ďalej len „kúpna zmluva“), na základe ktorej bol povolený vklad vlastníckeho práva k nehnuteľnosti Okresným úradom Námestovo, katastrálnym odborom pod sp. zn. Y-XXXX/XXXX z 18. septembra 2020 (ďalej len „vklad vlastníckeho práva“), je neplatné, zamietol. Žalobcovi proti žalovanému priznal nárok na náhradu trov konania v rozsahu 100 %. Rozhodnutie vo veci samej odôvodnil právne ustanoveniami §§ 37, 39 a 48 zákona č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník v znení neskorších zmien a doplnení (ďalej tiež len „OZ“) a § 137 písm. c) a d) zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok v znení neskorších zmien a doplnení (ďalej tiež len „CSP“). V odôvodnení rozsudku uviedol, že žalobca sa v spore domáhal určenia neplatnosti odstúpenia žalovaného od kúpnej zmluvy, na základe ktorej bol povolený vklad vlastníckeho práva a tiež určenia, že žalobca je výlučným vlastníkom nehnuteľnosti. Najskôr sa zaoberal procesnou prípustnosťou žaloby o určenie neplatnosti odstúpenia od kúpnej zmluvy a tu vyslovil, že išlo o žalobu o určenie právnej skutočnosti podľa § 137 písm. d) CSP, ktorú musí pripúšťať osobitný predpis. Keďže

žiaden právny predpis nedáva žalobcovi možnosť domáhať sa neplatnosti odstúpenia žalovaného od kúpnej zmluvy, žaloba podľa neho v tejto časti procesne prípustnou nebola [a to aj s ohľadom na eventuálny (nie alternatívny) petít o určenie vlastníctva]. V časti požiadavky na určenie, že žalobca je vlastníkom nehnuteľnosti, naopak dospel k záveru, že tu ide o procesne prípustnú žalobu podľa § 137 písm. c) CSP a žalobca preukázal naliehavý právny záujem na jej určení z dôvodu, že rozhodnutím o takejto žalobe sa odstráni spornosť a neistota v právnych vzťahoch medzi stranami sporu a s končnou platnosťou sa vyrieši, či sa v dôsledku odstúpenia od kúpnej zmluvy obnovilo vlastnícke právo žalovaného ako predchádzajúceho vlastníka alebo žalobcovi (na základe kúpnej zmluvy, od ktorej sa odstúpilo) vlastnícke právo zostalo zachované.

2. V rámci následného pristúpenia ku skutkovému a právnomu zhodnoteniu veci vo vzťahu k možnosti odstúpenia od kúpnej zmluvy na základe dohody zmluvných strán konštatoval, že medzi stranami sporu nebola takáto dohoda uzavretá a neexistoval ani žiaden zákonný dôvod odstúpenia. Žalovaný bol pri uzavretí kúpnej zmluvy zastúpený H. K. (ďalej len „splnomocnenkyňa“). Udelené plnomocnenstvo obsahovalo aj úradne osvedčený podpis žalovaného a splnomocnenkyňa bola na jeho základe oprávnená zastupovať ho pri všetkých úkonoch týkajúcich sa predaja nehnuteľnosti, ako aj spoluvlastníckeho podielu o veľkosti 1 účasti na nehnuteľnostiach evidovaných na LV č. XXXX pre obec a k. ú. R. (ďalej len „nehnuteľnosti na LV č. XXXX“). 17. septembra 2020 bol uzavretý dodatok č. 1, ktorým sa upravil predmet kúpy tak, že z úvodných ustanovení čl. II kúpnej zmluvy sa vypustil bod 2.2 týkajúci sa prevodu spoluvlastníckeho podielu o veľkosti 1 účasti na nehnuteľnostiach na LV č. XXXX. Súd vykonaným dokazovaním zistil, že prejav vôle žalovaného na udelenom plnomocnenstve bol zhodný s prejavom jeho vôle vyjadreným prostredníctvom splnomocnenkyne, obsiahnutým v kúpnej zmluve, na základe ktorej bol povolený vklad vlastníckeho práva v prospech žalobcu. Ako nedôvodnú vyhodnotil námietku žalovaného o absolútnej neplatnosti kúpnej zmluvy z dôvodu, že v plnomocnenstve nebola dohodnutá (uvedená) kúpna cena. Výslovil, že bolo nutné rozlišovať medzi dohodou o plnomocnenstve (ako vnútornou dohodou strán o jej podstatných náležitostiach) a plnomocnenstvom podľa § 31 OZ (ako jednostranným právnym úkonom adresovaným tretím osobám), pri ktorom sa dohoda o cene nevyžaduje. Neuvedenie kúpnej ceny na plnomocnenstve preto nemohlo spôsobiť neplatnosť kúpnej zmluvy. Udelené plnomocnenstvo vyhodnotil súd prvej inštancie ako platné, keďže obsahovalo prejav vôle žalovaného nechať sa zastúpiť pri právnom úkone (uzatváraní kúpnej zmluvy a tiež pri podaní návrhu na vklad do katastra), obsah právneho úkonu bol tak dostatočne konkretizovaný a podpis žalovaného na plnomocnenstve bol úradne overený. Z výsluchov žalobcu a splnomocnenkyne mal súd prvej inštancie za preukázané, že vôľa žalovaného smerovala najskôr k bezodplatnému prevodu, neskôr (po zistení ťarchy v podobe exekúcie) k odplatnému prevodu za cenu, ktorá bola daná výškou proti nemu vedenej exekúcie, čo bola suma 9 748,68 € a táto bola uvedená aj ako kúpna cena v kúpnej zmluve. Práve tieto náležitosti kúpnej zmluvy, ako aj okolnosti jej uzavretia boli podľa súdu prvej inštancie dohodou o plnomocnenstve a súčasne dohodou o náležitostiach zmluvy, keďže medzi základné náležitosti kúpnej zmluvy patrí dohoda o predmete plnenia a cena. Obsah dohody o plnomocnenstve preukazovali aj výpovede žalobcu a splnomocnenkyne, listy žalovaného písané z výkonu trestu odňatia slobody adresované jeho splnomocnenkyňi a tiež obsah plnomocnenstva. Súd prvej inštancie nevyhodnotil výpoveď splnomocnenkyne (ktorá sa stala manželkou žalovaného) ako nepravdivú alebo nevierohodnú a zo zistených skutkových okolností nevyvodil ani, že by kúpna zmluva odporovala zákonu, obchádzala ho, alebo sa priesčila dobrým mravom a preto by mala byť absolútne neplatnou, podobne ako nezistil ani neurobenie kúpnej zmluvy slobodne, vážne, určite a zrozumiteľne, čo by tiež mohlo znamenať sankciu v podobe jeho neplatnosti. Na základe uvedeného uzavrel, že tvrdenie žalovaného, že odstúpenie od kúpnej zmluvy z dôvodu, že táto neobsahuje jeho skutočnú vôľu a i pre nedohodnutie kúpnej ceny s ním ako vlastníkom v plnomocnenstve (čo by malo spôsobiť absolútnu neplatnosť kúpnej zmluvy), bolo vyvrátené dokazovaním. V konaní rovnako nebolo preukázané, že splnomocnenkyňa mala predať pozemky za čo najvyššiu cenu, a aj keď kúpna cena bola nižšia, išlo o prevod vlastníctva v prospech blízkych rodinných príbuzných a nebolo možné preto konštatovať, že kúpna zmluva bola uzavretá v rozpore s dobrými mravmi.

3. Krajský súd v Žiline (ďalej tiež len „odvolací súd“ a spolu so súdom prvej inštancie tiež len „nižšie súdy“) na odvolanie žalovaného rozsudkom z 26. apríla 2023 sp. zn. 7Co/179/2022 podľa § 388 CSP

zmenil rozsudok súdu prvej inštancie vo výroku I. tak, že žalobu zamietol. Vo výroku II. ponechal rozsudok súdu prvej inštancie nedotknutý a žalovanému priznal proti žalobcovi nárok na náhradu trov konania v plnom rozsahu. Po preskúmaní veci dospel k záveru, že súd prvej inštancie síce vykonal vo veci dostatočné dokazovanie, z výsledkov vykonaného dokazovania ale dospel k nesprávnym skutkovým zisteniam a najmä vec nesprávne právne posúdil, keď neaplikoval na rozhodnutie správny právny predpis (ustanovenie § 22 ods. 2 OZ, ktoré bolo pre rozhodnutie vo veci zásadné). Odvolací súd vyzval strany sporu (§ 382 CSP), aby sa vyjadrili k použitiu ustanovenia § 22 ods. 2 OZ a nariadil vo veci pojednávanie, na ktorom zopakoval dokazovanie oboznámením listinných dôkazov založených v spise. Stotožnil sa s vyhodnotením naliehavosti právneho záujmu v zmysle ust. § 137 písm. c) a d) CSP vo vzťahu k obom určovacím požiadavkám žalobcu, pri aplikácii hmotnoprávneho predpisu podľa neho ale súd prvej inštancie opomenul, že (v zmysle ust. § 22 ods. 2 OZ) zastupovať iného nemôže ten, ktorého záujmy sú v rozpore so záujmami zastúpeného. Ako ďalej s poukazom na ustálenú súdnu prax uviedol, možnosť rozporu záujmov k zákonnému zákazu zastupovať nestačí, rozpor záujmov musí reálne existovať (odkaz na rozhodnutie Najvyššieho súdu Českej republiky, ďalej tiež len „NS ČR“ sp. zn. 32Cdo 679/2009) a zákon sankcionuje porušenie § 22 ods. 2 OZ absolútnou neplatnosťou právneho úkonu uskutočneného v mene a na účet zastúpeného. S poukazom na princíp ochrany dobrej viery tretích osôb tiež doplnil, že stret záujmov môže mať právne účinky len vtedy, ak o ňom tretie osoby vedeli, alebo aspoň mohli vedieť.

4. Za nepochybne preukázané považoval odvolací súd to, že splnomocnenkyňa bola žalovaným splnomocnená, aby ho zastupovala pri všetkých úkonoch týkajúcich sa predaja spoluvlastníckeho podielu nehnuteľností na LV č. XXXX a tiež nehnuteľnosti (na LV č. XXXX). Bolo tiež nesporne preukázané, že medzi žalobcom a žalovaným (zastúpeným splnomocnenkyňou) bola uzavretá kúpna zmluva v znení jej dodatku č. 1, predmetom ktorej bol prevod vlastníckeho práva žalovaného k nehnuteľnosti v prospech žalobcu a na základe ktorej bolo rozhodnuté aj o vklade vlastníckeho práva v prospech žalobcu (ktorý je evidovaný ako výlučný vlastník nehnuteľnosti). V konaní bolo tiež preukázané, že žalovaný bol vo výkone trestu odňatia slobody v A., ako aj to, že splnomocnenkyňa v čase uzatvorenia kúpnej zmluvy žila so žalobcom v spoločnej domácnosti a vychovávali spoločného syna. Z uvedeného odvolací súd jednoznačne vyvodil reálnu existenciu rozporu v záujmoch zástupcu a zastúpeného tým, že splnomocnenkyňa ako zástupkyňa žalovaného prevádzala nehnuteľnosti patriace v tom čase žalovanému na svojho blízkeho priateľa (otca svojho dieťaťa). S poukazom na ustanovenie § 22 ods. 2 OZ preto nemohla byť zástupcom žalovaného pri uzatváraní kúpnej zmluvy, keďže rozpor záujmov žalovaného a splnomocnenkyne vyplýval z celkového vzťahu týchto osôb zainteresovaných na uzatvorení kúpnej zmluvy. Keď splnomocnenkyňa ako družka žalobcu konala pri uzatváraní kúpnej zmluvy v mene žalovaného, za ktorého vymedzila predmet kúpnej zmluvy a kúpnu cenu, konala podľa odvolacieho súdu v rozpore s ustanovením § 22 ods. 2 OZ a ňou vykonaný právny úkon v mene žalovaného tak bol absolútne neplatným v zmysle ust. § 39 OZ. Odvolací súd v uvedenej súvislosti považoval za irelevantné akékoľvek vyjadrenia žalovaného obsiahnuté v listoch adresovaných splnomocnenkyňi k stanoveniu ceny predávanej nehnuteľnosti, nakoľko uvedené s ohľadom na blízky vzťah splnomocnenkyne k žalobcovi predstavovalo reálny (nielen potenciálny) rozpor v záujmoch zastúpeného a jeho zástupkyne. Podľa odvolacieho súdu nebolo v konaní tvrdené ani preukázané, že by splnomocnenkyňa pred uzatvorením kúpnej zmluvy komunikovala so žalovaným a bližšie dojedнала podmienky predaja jeho nehnuteľnosti. Pri posudzovaní rozporu v záujmoch vychádzal odvolací súd predovšetkým z povahy kúpnej zmluvy ako odplatného právneho úkonu, pri ktorom vo všeobecnosti platí, že predávajúci sa snaží odpredať za čo najvyššiu kúpnu cenu a naopak snahou kupujúceho je dosiahnuť čo možno najnižšiu kúpnu cenu. V otázke kúpnej ceny preto spravidla existuje rozpor v záujmoch predávajúceho a kupujúceho, čo platí zvlášť, ak zástupca predávajúceho je súčasne blízkou osobou kupujúceho. Výnimka by mohla nastať iba vtedy, ak by zastúpený v dohode o plnej moci stanovil kúpnu cenu „na pevno“, resp. konkrétne, teda uvedením presnej peňažnej sumy, alebo iným spôsobom umožňujúcim ju nepochybne určiť [uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej tiež len „najvyšší súd“, „dovolací súd“ alebo „NS SR“) z 27. júla 2018 sp. zn. 4Cdo/217/2007]. V danom prípade ale žalovaný (ani v listoch adresovaných splnomocnenkyňi) neuviedol kúpnu cenu jednoznačným spôsobom, ktorým by bolo možné nepochybne ustáliť, že práve kúpna cena uhradená v mene žalobcu postačovala a pokrývala predstavy žalovaného o výške kúpnej ceny nehnuteľnosti.

Odvolačný súd preto uzavrel, že v čase uzatvorenia spornej kúpnej zmluvy rozpor v záujmoch zástupcu a zastúpeného reálne existoval a bol aj preukázaný a to činilo kúpnu zmluvu neplatnou.

5. Proti takémuto rozsudku odvolacieho súdu podal žalobca (ďalej tiež „dovolateľ“) dovolanie. Prípustnosť dovolania vyvodzoval z ustanovení § 420 písm. f) a § 421 ods. 1 písm. b) CSP a navrhol, aby odvolací súd napádaný rozsudok odvolacieho súdu zrušil a vrátil mu vec na ďalšie konanie.

6. Tzv. zmätočnosťnú vadu podľa § 420 písm. f) CSP videl dovolateľ v tom, že odvolací súd svoje rozhodnutie odôvodnil nezrozumiteľne a nedostatočne. Ďalej namietal, že odvolací súd zmenil rozhodnutie súdu prvej inštancie z dôvodu nesprávne zisteného skutkového stavu (bod 5. odôvodnenia), za tým účelom ale nevykonal žiadne dokazovanie, iba sa oboznámil s obsahom spisu a vo veci rozhodol. Z odôvodnenia napádaného rozhodnutia podľa jeho názoru vôbec nevyplyvalo, ktoré skutkové zistenia súdu prvej inštancie považoval odvolací súd za nesprávne a v čom spočívala ich nesprávnosť, od ktorých skutkových zistení sa odchyľil a aké vlastné zistenia skutkového stavu urobil. Dovolateľ namietal, že ak sa chcel odvolací súd odchyliť od skutkových zistení urobených súdom prvej inštancie, bolo nevyhnutné, aby dokazovanie sám zopakoval a vytvoril si tak rovnocenný podklad pre prípadné odlišné zhodnotenie dôkazov. Dovolačný súd ale nevykonal dokazovanie výsluchom svedkyne ani strán sporu a postupoval tak v rozpore so zákonom. Túto nesprávnosť videl dovolateľ najmä v tom, že odvolací súd musel podľa jeho názoru pri zmeňujúcom rozsudku najsť sám k správnym skutkovým zisteniam a to výlučne z vlastného dokazovania, teda dokazovania vykonaného pred odvolacím súdom. Postup odvolacieho súdu, ktorý sa odchyľil od skutkového stavu zisteného súdom prvej inštancie bez zopakovania dokazovania, nemohol byť v súlade so zásadami spravodlivého procesu, pretože tak odnímal strane sporu reálnu možnosť konať pred súdom, teda právne a skutkovo argumentovať, čím došlo k porušeniu základného práva strany sporu zakotveného v čl. 46 ods. 1 Ústavy (ústavného zákona SNR č. 460/1992 Zb. v znení neskorších ústavných zákonov ako aj v čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (príloha oznámenia Federálneho ministerstva zahraničných vecí ČSFR č. 209/1992 Zb.)). Dovolateľ dokazovanie výsluchom strán sporu a svedkyne v konaní pred súdom prvej inštancie navrhol (konanie pred súdom prvej inštancie a odvolacím súdom tvoria jeden celok), odvolací súd takéto dokazovanie ale nevykonal. Skutkové závery odvolacieho súdu k nepreukázaniu komunikácie medzi splnomocnenkyňou a žalovaným ohľadne podmienok uzavretia kúpnej zmluvy a ohľadne blízkeho vzťahu splnomocnenkyne k žalobcovi v čase uzatvorenia kúpnej zmluvy, tak boli urobené bez potrebného zopakovania dôkazov a bez potrebného vysporiadania sa s dôkazmi, ktoré nakoniec viedli k opačným skutkovým záverom, aké prijal súd prvej inštancie.

7. Nesprávne právne posúdenie veci odvolacím súdom pri riešení otázky, ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená [§ 421 ods. 1 písm. b) CSP], podľa dovolateľa priviedlo nesprávne posúdenie existencie reálneho konfliktu záujmov zástupcu a zastúpeného (tu splnomocnenkyne a žalovaného). Odvolací súd síce rozlišoval medzi potenciálom vzniku konfliktu záujmov zástupcu a zastúpeného a jeho reálnou existenciou, ale už samu skutočnosť, že splnomocnenkyňa žila v spoločnej domácnosti so žalobcom a vychovávali spoločného potomka, považoval za preukázanie existencie reálneho konfliktu záujmov. Odvolací súd mal reálnu existenciu stretu záujmov preukázanú aj z povahy kúpnej zmluvy ako odplatného právneho úkonu, pri ktorom sa kupujúci snaží dosiahnuť čo najnižšiu cenu a predávajúci čo najvyššiu kúpnu cenu a zo skutočnosti, že pred uzatvorením kúpnej zmluvy splnomocnenkyňa nekonzultovala so žalovaným bližšie podmienky predaja nehnuteľnosti. Podľa dovolateľa odvolací súd týmto postupom nesprávne interpretoval ustanovenie § 22 ods. 2 OZ a nesprávne ho aplikoval na prejednávajúcu vec, keď najmä stotožnil možnosť vzniku rozporu záujmov zástupcu a zastúpeného s reálnou existenciou tohto rozporu. Taký výklad nepochybne na vec dopadajúceho (rozhodného) ustanovenia právneho predpisu nepovažoval dovolateľ za správny, keďže by úplne vylučoval skúmanie konkrétnych skutkových okolností uzatvorenia kúpnej zmluvy. Pri výklade dotknutého ustanovenia postupom, ako ho prezentoval odvolací súd, by sa podľa dovolateľa nebolo možné dostať sa ku skúmaniu konkrétnych okolností právneho úkonu urobeného zástupcom, pretože už len sama skutočnosť, že ide o odplatnú zmluvu a zástupcom je osoba blízka druhej zmluvnej strane, by automaticky znamenal záver o porušení zákona o neplatnosti právneho

úkonu. Výklad ustanovenia zvolený odvolacím súdom podľa dovolateľa nezodpovedá ani právnej teórii a judikatúre (s poukazom na judikatúru týkajúcu sa dedičského konania, podľa ktorej samotná existencia rozporu záujmov k zákonnému zákazu zastupovať nestačí a rozpor záujmov musí reálne existovať - o. i. R 12/1966, M Cdo 137/2002 a uznesenie NS ČR sp. zn. 21 Cdo 2209/2005). Podľa dovolateľa pri správnom právnom posúdení veci zo skutočnosti, že splnomocnenkyňa je blízkou osobou kupujúceho a súčasne z povahy kúpnej zmluvy ako odplatného právneho úkonu bolo možné vyvodit' len potenciál možného vzniku konfliktu záujmu a nie reálnu existenciu konfliktu záujmu žalovaného a splnomocnenkyne, a preto bolo potrebné skúmať konkrétne okolnosti uzatvorenia kúpnej zmluvy. Dovolateľ ďalej uviedol, že zo skutočnosti, že medzi splnomocnenkyňou a žalovaným bola uzatvorená dohoda o zastúpení, ktorej obsah tvorili aj konkrétne podmienky kúpnej zmluvy (predovšetkým vymedzenie predmetu kúpy a kúpnej ceny) a ktoré splnomocnenkyňa pri uzatváraní kúpnej zmluvy aj dodržala, vyplýva, že existencia reálneho konfliktu záujmov zástupcu a zastúpeného neexistovala. Žalobca sa na rozdiel od odvolacieho súdu domnieva, že v kontexte skutkových okolností, ktoré v konaní vyšli najavo (konkrétne dohody o plnomocenstve) je zisťovanie, či splnomocnenkyňa tesne pred uzatvorením kúpnej zmluvy kontaktovala žalovaného irelevantné. Za nesprávne právne posúdenie považoval dovolateľ aj záver odvolacieho súdu, že medzi splnomocnenkyňou a žalovaným nebola jednoznačne dohodnutá výška kúpnej ceny, keď táto bola vymedzená iba tak, že mala pokrývať exekučne vymáhané dlhy žalovaného. Poukázal na vedomosť žalovaného o exekvovanej pohľadávke, ktorá vyplývala aj z jeho korešpondencie. Dovolateľ namietal, že výška pohľadávky sa v priebehu exekučného konania menila v dôsledku rastu úkorov z omeškania ako aj nákladov exekúcie. Dohoda o spôsobe určenia výšky kúpnej ceny tak, že išlo o sumu, ktorá bola potrebná na vyplatenie exekúcie, aby táto mohla byť zastavená, bola podľa názoru dovolateľa dostatočne určitým dojednaním o spôsobe určenia výšky kúpnej ceny bez ohľadu na konkrétny okamih uzatvorenia kúpnej zmluvy. Kúpna cena dohodnutá v kúpnej zmluve navyše zodpovedala trhovej cene prevádzanej nehnuteľnosti v danom čase a mieste, preto aj z tohto dôvodu nemohlo dôjsť k reálnemu stretu záujmov zástupcu a zastúpeného. Žalobca na základe uvedeného uzavrel, že odvolací súd zo skutkových zistení vyvodil nesprávne právne závery a aplikovanú právnu normu nesprávne interpretoval, keď dospel k záveru, že medzi splnomocnenkyňou a žalovaným bola preukázaná reálna existencia kolízie záujmov, keď podľa žalobcu z vykonaného dokazovania vyplynula existencia možnosti vzniku stretu záujmov splnomocnenkyne a žalovaného, reálna existencia takéhoto stretu záujmov však bola vykonaným dokazovaním vylúčená.

8. Žalovaný dovolací návrh nepodal.

9. Najvyšší súd ako súd dovolací (tu porovnaj i § 35 CSP) po zistení podania dovolania včas (§ 427 ods. 1 CSP) osobou naň oprávnenou, t. j. v konaní pred odvolacím súdom neúspešným žalobcom (§ 424 CSP), v dovolacom konaní riadne zastúpeným (§ 429 ods. 1 CSP) bez nariadenia pojednávania (§ 443, časť vety pred bodkočiarkou CSP) skúmal najskôr, či sú splnené procesné predpoklady pre uskutočnenie meritórneho dovolacieho prieskumu a dospel k záveru, že dovolanie treba odmietnuť.

Všeobecne

10. Právo na súdnu ochranu nie je absolútne a v záujme zaistenia právnej istoty a riadneho výkonu spravodlivosti podlieha určitým obmedzeniam. Zmieňované právo, súčasťou ktorého je bezpochyby tiež právo domôcť sa na opravnom súde nápravy chýb a nedostatkov v konaní a rozhodovaní súdu nižšej inštancie, sa v civilnom procese zaručuje len vtedy, ak sú splnené všetky procesné podmienky, za splnenia ktorých občianskoprávny súd môže konať a rozhodnúť o veci samej. Platí to pre všetky štádiá konania pred občianskoprávnym súdom, vrátane konania dovolacieho (I. ÚS 4/2011). Otázka posúdenia, či sú splnené podmienky, za ktorých sa môže uskutočniť dovolacie konanie, je otázkou zákonnosti a jej riešenie patrí do výlučnej právomoci najvyššieho súdu (m. m. napr. IV. ÚS 35/02, II. ÚS 324/2010 či III. ÚS 550/2012), nie strany sporu.

11. Dovolanie treba považovať za mimoriadny opravný prostriedok, ktorý má v systéme opravných prostriedkov civilného sporového konania osobitné postavenie. Dovolací súd nie je súdom tretej inštancie, v rámci konania ktorej by bolo možné preskúmať akékoľvek rozhodnutie odvolacieho súdu.

12. O všetkých mimoriadnych opravných prostriedkoch platí, že narušenie princípu právnej istoty strán, ktorých právna vec bola právoplatne skončená, musí byť vyvážené sprísnenými podmienkami prípustnosti. Právnu úpravu dovolania, stanovujúcu podmienky, za ktorých môže byť výnimočne prelomená záväznosť už právoplatného rozhodnutia, nemožno interpretovať rozširujúco; namieste je skôr reštriktívny výklad (v tejto súvislosti porovnaj tiež 9Cdo/72/2020 alebo 9Cdo/260/2021).

13. V zmysle § 419 CSP je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, ak to zákon pripúšťa. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v § 420 a § 421 CSP.

14. Aby dovolanie vyvolalo zamýšľané právne následky a dovolací súd mohol uskutočniť meritórny dovolací prieskum a dovolanie vecne prejednať (a teda pri dovolaniach podávaných pre tzv. zmätočnosť sa vyjadriť k existencii namietanej vady a pri dovolaniach pre nesprávne právne posúdenie veci tiež k riešeniu dovolaním nastolenej právnej otázky), musia byť splnené všetky podmienky jeho prípustnosti. CSP vyžaduje, aby dovolanie bolo podané naň oprávnenou osobou (§§ 424 až 426 CSP), v zákonom stanovenej lehote (§ 427 CSP), smerovalo proti prípustnému predmetu dovolania (§§ 419 až 423 CSP) a splňalo tiež zákonom vyžadované náležitosti (§§ 428 a 127 CSP) vrátane osobitnej podmienky povinného zastúpenia advokátom v dovolacom konaní a tiež spísania ním dovolania s alternatívou vysokoškolského právnického vzdelania druhého stupňa na strane dovolateľa, ktorý je fyzickou osobou, resp. zamestnanca či člena dovolateľa, ktorý je osobou právnickou, kedy sa zastúpenie advokátom nevyžaduje [§ 428 a § 429 CSP, osobitne odsek 2 písm. a) a b) druhého z týchto ustanovení]. Podmienky prípustnosti dovolania sú vzájomne previazané; pre úspešné uplatnenie tohto mimoriadneho opravného prostriedku musia byť splnené všetky (kumulatívne). Nesplnenie čo i len jednej z nich má za následok odmietnutie dovolania (§ 447 CSP).

15. Podľa § 428 CSP v dovolaní sa popri všeobecných náležitostiach podania (§ 127 - pozn. najvyššieho súdu) uvedie, proti ktorému rozhodnutiu smeruje, v akom rozsahu sa toto rozhodnutie napáda, z akých dôvodov sa rozhodnutie považuje za nesprávne (dovolacie dôvody) a čoho sa dovolateľ domáha (dovolací návrh).

16. Podľa § 420 CSP dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak a) sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov, b) ten, kto v konaní vystupoval ako strana, nemal procesnú subjektivitu, c) strana nemala spôsobilosť samostatne konať pred súdom v plnom rozsahu a nekonal za ňu zákonný zástupca alebo procesný opatrovník, d) v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie, e) rozhodoval vylúčený sudca alebo nesprávne obsadený súd, a/alebo f) súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

17. Podľa § 421 ods. 1 CSP dovolanie je prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, a) pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu, b) ktorá v rozhodovacej praxi odvolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo c) je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne.

18. Podľa § 424 CSP dovolanie môže podať strana, v ktorej neprospech bolo rozhodnutie vydané.

19. Podľa § 431 CSP dovolanie prípustné podľa § 420 možno odôvodniť iba tým, že v konaní došlo k vade uvedenej v tomto ustanovení (odsek 1) a dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie, v čom spočíva táto vada (odsek 2); podľa § 432 CSP potom dovolanie prípustné podľa § 421 možno odôvodniť iba tým, že rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci (odsek 1) a dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne, a uvedie, v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia (odsek 2).

K časti dovolania opretej o úpravu z § 420 písm. f) CSP

20. Dovolateľ prípustnosť svojho dovolania v prvom rade vyvodzoval z § 420 písm. f) CSP, podľa ktorého je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

21. Hlavnými znakmi, ktoré charakterizujú procesnú vadu uvedenú v § 420 písm. f) CSP, sú a/ zásah súdu do niektorého z procesných práv (strany sporu) a b/ nesprávnosť procesného postupu súdu reprezentujúceho taký zásah, ktorým došlo k znemožneniu procesnej strane, aby svojou procesnou aktivitou uskutočňovala jej patriace procesné oprávnenia, a to v takej miere (intenzite), v dôsledku ktorej došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. Podstatou práva na spravodlivý súdny proces je možnosť fyzických a právnických osôb domáhať sa svojich práv na nestrannom súde a v konaní pred ním využívať všetky právne inštitúty a záruky poskytované právnym poriadkom; integrálnou súčasťou tohto práva je právo na relevantné, zákonu zodpovedajúce súdne konanie. Porušením práva na spravodlivý proces v zmysle ustanovenia, o ktorom je reč, treba rozumieť nesprávny procesný postup súdu spočívajúci predovšetkým v zjavnom porušení kogentných procesných ustanovení, ktoré sa vymyká nielen zo zákonného, ale i ústavnoprávneho rámca a ktoré (porušenie) tak zároveň znamená aj porušenie procesných práv spojených so súdnou ochranou práva zaručených Ústavou. Ide napr. o právo na verejné prejednanie vecí za prítomnosti strany sporu, právo vyjadriť sa ku všetkým vykonávaným dôkazom, právo na riadne odôvodnenie rozhodnutia a na jeho predvídateľnosť, na zachovanie rovnosti strán v konaní, na relevantné konanie súdu spojené so zákazom svojvoľného postupu a na rozhodnutie o riadne uplatnenom nároku spojené so zákazom denegatio iustitiae (odmietnutia spravodlivosti).

22. Princípu práva na spravodlivý proces zodpovedá právo účastníka na určitú kvalitu súdneho rozhodnutia a povinnosť súdu svoje rozhodnutie riadne odôvodniť. Súd sa teda musí zaoberať účinne námietkami, argumentmi a dôkaznými návrhmi strán (avšak) s výhradou, že tieto majú význam pre rozhodnutie (I. ÚS 46/05). Z práve uvedeného tak vyplýva, že k porušeniu práva na spravodlivý proces v zmysle § 420 písm. f) CSP môže dôjsť aj nepreskúmateľnosťou rozhodnutia (tu porovnaj I. ÚS 105/06, III. ÚS 330/2013, III. ÚS 47/2019, IV. ÚS 372/2020, 1Cdo/213/2019, 2Cdo/190/2019, 3Cdo/168/2018, 4Cdo/3/2019, 5Cdo/57/2019, 6Cdo/33/2020, 7Cdo/308/2019, 8Cdo/152/2018 a 9Cdo/344/2021).

23. Všeobecné súdy v sporovom súdnom konaní nemajú poskytovať formálny či formalistický výklad a aplikáciu práva, ale taký výklad a aplikáciu práva, ktorý je materiálnou ochranou zákonnosti, aby bola zabezpečená spravodlivá a účinná ochrana práv a oprávnených záujmov strán sporu (porovnaj čl. 2 ods. 1 Základných princípov CSP). Civilné sporové konanie sa musí v každom jednotlivom prípade stať zárukou zákonnosti a slúžiť na jej upevňovanie a rozvíjanie. K základným právam strany, obsiahnutým v jej práve na spravodlivý proces, patrí i právo na uvedenie dostatočných dôvodov, na ktorých je rozhodnutie založené. V súvislosti s riadnym odôvodnením je potrebné uviesť, že vychádzajúc z konštantnej judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva (tu porovnaj rozhodnutia týkajúce sa sťažností č. 30544/96, 18390/91 a 16034/90) i Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“ alebo „ÚS SR“ - tu porovnaj I. ÚS 226/03, III. ÚS 209/04, III. ÚS 95/06, III. ÚS 260/06, III. ÚS 36/2010 či I. ÚS 114/08), nie je nutné, aby na každú žalobnú námietku bola daná súdom podrobná odpoveď, rozsah povinnosti súdu odôvodniť rozhodnutie sa môže meniť podľa povahy rozhodnutia a musí byť analyzovaný s ohľadom na okolnosti každého prípadu, ak však súd v odôvodnení nereaguje na zásadnú, relevantnú námietku, súvisiacu s predmetom súdnej ochrany prednesenú žalobcom, je potrebné tento nedostatok považovať za prejav arbitrárnosti (svojvoľnosti).

24. Pokiaľ ide o arbitrárnosť, táto môže mať v rozhodnutiach rôznu podobu. Podľa konštantnej judikatúry ústavného súdu o arbitrárne rozhodnutie ide najmä vtedy, ak je svojvoľné. Môže tiež ísť o extrémny nesúlad právnych záverov s vykonaným dokazovaním alebo o taký výklad zákona, ktorý nemá

oporu v medziach rozumného a prípustného výkladu zákona. Arbitrárnosť môže tiež spočívať v hodnotení dôkazov, ktoré je vykonané bez akéhokoľvek akceptovateľného racionálneho základu tak, že z nich prijaté skutkové závery nevyplývajú pri žiadnej novej interpretácii. Arbitrárnosť teda znamená interpretačný exces. Arbitrárne rozhodnutie je spravidla spojené s nedostatočným odôvodnením, avšak nemusí to tak byť nevyhnutne. Arbitrárne rozhodnutie predstavuje zásah do práva na súdnu ochranu a práva na spravodlivý súdny proces (I. ÚS 115/2020).

25. Ako je zrejmé z odôvodnenia napádaného rozhodnutia (bod 5.), odvolací súd po preskúmaní veci dospel k záveru, že súd prvej inštancie vykonal vo veci dostatočné dokazovanie, avšak z výsledkov vykonaného dokazovania nedospel k správnym skutkovým zisteniam, najmä vec nesprávne právne posúdil, keď neaplikoval na rozhodnutie správny právny predpis (ust. § 22 ods. 2 OZ, ktoré bolo pre rozhodnutie v predmetnej veci zásadné). Na podklade uvedeného odvolací súd postupom podľa § 382 CSP vyzval strany sporu, aby sa vyjadrili k použitiu ust. § 22 ods. 2 OZ na rozhodnutie v prejednávanej veci a nariadil vo veci pojednávanie, na ktorom zopakoval dokazovanie oboznámením listinných dôkazov.

26. Ak má odvolací súd za to, že sa na vec vzťahuje ustanovenie všeobecne záväzného predpisu, ktoré pri doterajšom rozhodovaní veci nebolo použité a je pre rozhodnutie veci rozhodujúce, vyzve strany, aby sa k možnému použitiu tohto ustanovenia vyjadrili (§ 382 CSP). V zmysle ustálenej judikatúry najvyššieho súdu aj ústavného súdu o tzv. prekvapivé rozhodnutie ide predovšetkým vtedy, ak odvolací súd založí svoje rozhodnutie vo veci na iných právnych záveroch ako súd prvej inštancie, avšak za súčasného splnenia ďalšej podmienky, že k takýmto iným (odlišným) právnym záverom odvolacieho súdu, ktoré sa z hľadiska skorších právnych záverov súdu prvej inštancie nejavili ako významné, nemala strana možnosť vyjadriť sa, právne argumentovať, prípadne predkladať nové dôkazy (tu porovnaj napr. uznesenie najvyššieho súdu sp. zn. 7Cdo/1/2018 a nálezy ústavného súdu sp. zn. II. ÚS 570/2017, II. ÚS 300/2018, III. ÚS 52/2019 a I. ÚS 171/2021).

27. Odvolací súd je viazaný skutkovým stavom tak, ako ho zistil súd prvej inštancie okrem prípadov, ak dokazovanie zopakuje alebo doplní (§ 383 CSP). Ak odvolací súd po preskúmaní napadnutého rozhodnutia zistí, že súd prvej inštancie dospel na základe vykonaných dôkazov k nesprávnym skutkovým zisteniam, môže dokazovanie v potrebnom rozsahu zopakovať sám, alebo môže dokazovanie aj doplniť, a to vykonaním ďalších dôkazov (§ 384 ods. 1 a 2 CSP). Ak odvolací súd opakuje dôkazy, ktoré už boli vykonané súdom prvej inštancie, musí vykonať dokazovanie v súlade s princípom ústnosti a priamosti vždy sám, pretože iba tak si môže vytvoriť podklad pre prípadne odlišné hodnotenie opakovaných dôkazov, ktorý je zrovnateľný s tým, z akého vychádzal súd prvej inštancie (R 19/66, R 64/66). Z uvedeného tak vyplýva, že odvolací súd nemôže dôkazy vykonané súdom prvej inštancie sám len prehodnotiť. Ak teda odvolací súd vychádza z iných skutkových záverov ako súd prvej inštancie, musí jeho rozhodnutiu predchádzať pojednávanie, na ktorom sa zopakujú dôkazy alebo sa dokazovanie doplní vykonaním ďalších dôkazov (2 Obdo 33/2017).

28. Odvolací súd po preskúmaní veci nezistil pochybenie zo strany odvolacieho súdu, keď ten pri zmene rozhodnutia súdu prvej inštancie postupoval v súlade s vyššie citovanou judikatúrou vyšších súdnych autorít a v súlade s § 382 CSP vyzval strany sporu, aby sa vyjadrili k použitiu ust. § 22 ods. 2 OZ na rozhodnutie prejednávanej veci a takisto v súlade s § 384 CSP nariadil vo veci pojednávanie, na ktorom zopakoval dokazovanie oboznámením listinných dôkazov založených v spise. Rozsah doplnenia či zopakovania dokazovania potrebného na vytvorenie si podkladu pre odvolací súd zamýšľajúci korigovať skutkové zistenia a právne posúdenie veci súdom prvej inštancie pritom zákon nepredpisuje, rovnako ako nevyžaduje, aby za opisovaným účelom boli vykonané konkrétne dôkazy. Ako uviedol odvolací súd v odôvodnení svojho rozhodnutia, po preskúmaní veci dospel k záveru, že súd prvej inštancie vykonal vo veci dostatočné dokazovanie, avšak z výsledkov vykonaného dokazovania nedospel k správnym skutkovým zisteniam (bod 5. rozsudku). Z uvedeného vyplýva, že odvolací súd nepovažoval za potrebné dokazovanie doplniť, iba ho zopakovať. Odvolací súd zopakoval dokazovanie, ak sa chce odchyliť od skutkového stavu zisteného súdom prvej inštancie na základe dokazovania výsluchom svedkov, výsluchom strany (§ 195 CSP), prečítaním listiny alebo jej oboznámením (§ 204 CSP), oboznámením

odborného vyjadrenia (§ 206 CSP) alebo znaleckého posudku alebo výsluchom znalca (§ 208 alebo § 209). Iba takýmto postupom môže odvolací súd získať náležité podklady na vyhodnotenie (týchto) dôkazov. V prejednávanej veci odvolací súd zopakoval dokazovanie iba vo vzťahu k oboznámeniu listinných dôkazov založených v spise (§ 204 CSP), keďže sa odchyľil od skutkového stavu zisteného súdom prvej inštancie práve na ich základe. Zopakovaním dokazovania (oboznámením obsahu listinných dôkazov založených v spise) dospel následne odvolací súd k odlišným skutkovým zisteniam (popísané v bodoch 14. až 21.). Porušenie procesných práv dovolateľa postupom odvolacieho súdu pri zmene rozhodnutia súdu prvej inštancie s poukazom na uvedené spôsobené byť nemohlo. Prípustnosť dovolania podľa § 420 písm. f) CSP preto vyvodit' nešlo.

29. Ani pri nazeraní na problém (ne)dostatočnosti odôvodnenia rozsudkov nižších súdov (najmä súdu odvolacieho) v prejednávanej veci v práve naznačenom smere podľa názoru dovolacieho súdu dovolateľovi za pravdu dať nešlo. Rozsudok odvolacieho súdu spĺňa kritériá stanovené pre odôvodňovanie rozhodnutí podľa § 220 ods. 2 a § 393 CSP, preto ho nemožno považovať za neodôvodnený, či zjavne arbitrárny (svojoľný). Odvolací súd v odôvodnení svojho rozhodnutia jasne konštatoval, že súd prvej inštancie vykonal vo veci dostatočné dokazovanie (v odvolacom konaní ho preto nebolo potrebné dopĺňať). Jasne tiež konštatoval, že z výsledkov vykonaného dokazovania súd prvej inštancie dospel k nesprávnym skutkovým zisteniam, sám preto nariadil pojednávanie a na tom dokazovanie v rozsahu ním považovanom za potrebný zopakoval. V bodoch 14. až 16. odôvodnenia rozsudku následne konštatoval, ktoré skutočnosti považoval na základe dokazovania vykonaného súdom prvej inštancie za nesporné a následne v bodoch 17. až 21. odôvodnil vlastné odlišné skutkové zistenia, ku ktorým dospel na základe ním zopakovaného dokazovania. Odvolací súd tiež dostatočne odôvodnil postup podľa § 382 CSP (nesprávne právne posúdenie s poukazom na § 22 ods. 2 OZ). Z odôvodnenia rozsudku tak vyplýva vzťah medzi skutkovými zisteniami a úvahami pri hodnotení dôkazov na jednej strane a právnymi závermi na strane druhej. Rozhodnutie odvolacieho súdu je konzistentné, logické a presvedčivé, svoje závery presvedčivo odôvodnil a podporil ich aj odkazom na ustálenú rozhodovaciu prax vyjadrenú v jednom z rozhodnutí dovolacieho súdu (4Cdo/217/2007). Obsah spisu a predovšetkým odôvodnenie dovolaním napádaného rozsudku odvolacieho súdu tak neposkytovali podklad pre záver, že odvolací súd svoje rozhodnutie odôvodnil spôsobom, ktorým by založil procesnú vadu zmatečnosti v zmysle ustanovenia § 420 písm. f) CSP. Za takúto vadu pritom nemožno považovať to, že odvolací súd neodôvodnil rozhodnutie podľa predstáv dovolateľa, ale len to, že ho neodôvodnil objektívne uspokojivým spôsobom (o aký prípad tu ale podľa názoru dovolacieho súdu nešlo). Dovolací súd považuje odôvodnenie dovolaním napádaného rozsudku za také, ktoré poskytuje odpovede na tie otázky, ktoré boli pre rozhodnutie podstatné. Dovolací súd prieskumom nezistil ani namietanú arbitrárnosť napadnutého rozhodnutia, keď nebol zistený extrémny nesúlads právnych záverov s vykonaným dokazovaním alebo taký výklad zákona, ktorý by nemal oporu v medziach rozumného a prípustného výkladu zákona.

K časti dovolania opretej o úpravu z § 421 ods. 1 písm. b) CSP

30. Dovolateľ dovolaním tiež namietal nesprávne právne posúdenie (odvolacím súdom) pre rozhodnutie významnej právnej otázky „... reálnej existencie rozporu záujmov zástupcu a zastúpeného podľa § 22 ods. 2 OZ ...“, ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená, argumentujúc pritom právnou teóriou (Števček M. Občiansky zákonník I., Veľké komentáre, Nakladatelství C. H. BECK, 2015 str. 159 a zhodne Jiří Švestka, Jiří Spáčil, Marta Škárová, Milan Hulmák a kolektív Občianský zákonník I., II, 2. vydání, Praha: C. H. Beck, 2009 str. 287) a judikatúrou najvyšších českých súdnych autorít (uznesením NS ČR z 16. mája 2006 sp. zn. 21 Cdo 2209/2005), ako aj dovolacieho súdu (M Cdo 137/2002), týkajúcou sa dedičského konania.

31. Podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP dovolanie je prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená. O prípad prípustnosti dovolania podľa tu citovaného ustanovenia ide aj vtedy, ak dovolaním nastolená otázka bola v minulosti riešená dovolacím súdom, avšak za podmienky, že táto nebola vyriešená ustáleno

(tu porovnaj nález ÚS SR zo 6. októbra 2020 sp. zn. I. ÚS 115/2020). Opak by totiž výrazne obmedzoval rozsah prípustnosti dovolania, keď dovolateľ by v prípade existencie len jediného rozhodnutia najvyššieho súdu nemohol podať dovolanie podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP (jedno rozhodnutie nie je ustálenou praxou), ani podľa § 421 ods. 1 písm. c) CSP (nejde - rozumej ešte a ktovie či niekedy pôjde - o stav riešenia otázky rozdielne). Riešenie právnej otázky by sa takto de facto ukončilo v jedinom rozhodnutí (tu porovnaj tiež nález ÚS SR zo 7. decembra 2021 sp. zn. IV. ÚS 273/2021) a vo vzťahu k posúdeniu „vyriešenosti“ určitej otázky je tiež potrebné dôsledne skúmať a porovnávať skutkové okolnosti, na základe ktorých došlo k prijatiu skorších právnych záverov, keďže právnu otázku je možné považovať za vyriešenú vtedy, ak bolo jej riešenie prijaté na základe obdobných skutkových okolností (tu napokon porovnaj nález ÚS SR z 2. júna 2022 sp. zn. III. ÚS 207/2022).

32. Otázkou relevantnou podľa § 421 ods. 1 CSP však môže byť len otázka právna (questio iuris), nie otázka skutková (questio facti). Môže ísť tak o otázku hmotnoprávnu (vzniknutú pri interpretácii noriem, akými sú okrem OZ, napr. Obchodný zákonník, Zákonník práce, Zákon o rodine a pod.), ako aj procesnoprávnu (ktorej riešenie záviselo na interpretácii a aplikácii procesných ustanovení). Na to, aby na základe dovolania mohlo byť rozhodnutie odvolacieho súdu podrobené meritórnemu dovolaciemu prieskumu z hľadiska namietaného nesprávneho právneho posúdenia veci, musia byť (najskôr) splnené predpoklady prípustnosti dovolania (jeho vecnej prejednatelnosti), zodpovedajúce niektorému zo spôsobov riešenia tej právnej otázky, od vyriešenia ktorej záviselo rozhodnutie odvolacieho súdu a tiež podmienky dovolacieho konania, medzi ktoré okrem iného patrí riadne odôvodnenie dovolania prípustnými dovolacími dôvodmi a spôsobom vymedzeným v ustanoveniach § 431 až § 435 CSP (v tejto súvislosti porovnaj napríklad 4Cdo/64/2018). K posúdeniu dôvodnosti dovolania, a teda vecnej správnosti rozhodnutia, ktorého dovolací prieskum sa požaduje (či dovolateľom napadnuté rozhodnutie skutočne spočíva na nesprávnom právnom posúdení), môže dovolací súd pristúpiť len po prijatí záveru o prípustnosti dovolania.

33. Podľa § 22 OZ zastupovať iného nemôže (o. i.) ten, záujmy ktorého sú v rozpore so záujmami zastúpeného.

34. Citované zákonné ustanovenie vymedzuje jeden z prípadov, kedy zástupca nemôže zastupovať iného. Právny úkon urobený v rozpore s týmto zákonným ustanovením je nutné považovať za absolútne neplatný podľa ustanovenia § 39 OZ.

35. Z obsahu spisu vyplynulo, že splnomocnenkyňa ako zástupkyňa uzatvorila spornú kúpnu zmluvu v mene ňou zastupovaného žalovaného v čase, keď žila so žalobcom ako kupujúcim v spoločnej domácnosti a vychovávali spoločného syna. Podľa názoru odvolacieho súdu išlo o skutočnosti svedčiacie o možnom strete záujmov zástupkyne so záujmami zastúpeného. Tieto skutočnosti boli v konaní nesporne preukázané a mohli mať za následok absolútnu neplatnosť právneho úkonu. Keďže súd prvej inštancie vôbec neskúmal platnosť právneho úkonu (kúpnej zmluvy) z dôvodu podľa § 22 ods. 2 OZ, vec nebola z tohto pohľadu správne (rozumej úplne) právne posúdená. Odvolací súd preto nariadil vo veci pojednávanie, na ktorom zopakoval dokazovanie oboznámením listinných dôkazov.

36. Odvolací súd ale posudzoval reálnu existenciu rozporu záujmov zástupkyne a zastúpeného podľa § 22 ods. 2 OZ pri uzatváraní spornej kúpnej zmluvy s poukazom na právny názor dovolacieho súdu, podľa ktorého „... rozpor v záujmoch zastúpeného (žalobcovia) a zástupcu (žalovaná) v zmysle § 22 ods. 2 OZ musí v čase uzavretia právneho úkonu reálne existovať a musí byť preukázaný. Pri posudzovaní rozporu medzi záujmami zastúpeného a zástupcu je potrebné vychádzať predovšetkým z povahy konkrétneho právneho úkonu a prihliadnuť tiež na všetky okolnosti danej veci. V prípade odplatného právneho úkonu vo všeobecnosti platí, že predávajúci sa snaží vec odpredať za čo najvyššiu kúpnu cenu a naopak, snahou kupujúceho je dosiahnuť čo možno najnižšiu kúpnu cenu. V otázke kúpnej ceny preto spravidla existuje rozpor v záujmoch predávajúceho a jeho zástupcu, ak zástupca súčasne vystupuje na strane kupujúceho (výnimka by mohla nastať, ak by zastúpený v dohode o plnej moci stanovil kúpnu cenu napevno - resp. konkrétne, teda uvedením presnej peňažnej sumy alebo iným spôsobom, ktorým ju možno nepochybné určiť) ...“ (uznesenie najvyššieho súdu z 27. júla 2009 sp. zn.

4Cdo/217/2007).

37. Z dokazovania, ktoré odvolací súd zopakoval, nebolo preukázané, že by kúpna cena bola žalovaným pri uzatváraní kúpnej zmluvy stanovená tak jednoznačným spôsobom, ktorým by ju bolo možné nepochybne ustáliť. Odvolací súd sa práve vo vzťahu k preukázaniu existencie dohody o plnomocenstve medzi žalovaným a splnomocnenkyňou odchýlil od skutkových zistení súdu prvej inštancie, a na rozdiel od neho nepovažoval náležitosti kúpnej zmluvy, ako aj okolnosti jej uzavretia za dohodu o jej podstatných náležitostiach, a to najmä z dôvodu, že medzi základné náležitosti kúpnej zmluvy patrí dohoda o predmete plnenia a o cene, táto ale jednoznačne určená nebola. Po zopakovaní dokazovania sa takto odvolací súd nestotožnil so skutkovými zisteniami súdu prvej inštancie, že obsah dohody o podstatných náležitostiach kúpnej zmluvy preukazovali výpovede žalobcu a splnomocnenkyne žalovaného (skôr družky žalobcu a matky jeho dieťaťa, neskôr dokonca manželky), listy žalovaného písané z výkonu trestu odňatia slobody adresované jeho splnomocnenkyňi a tiež obsah plnomocenstva. Odvolací súd teda zopakovaním dokazovania skutkovo ustálil, že nielenže tu bol potenciál konfliktu záujmov zastúpeného a jeho zástupkyne, ale že so zreteľom ku konkrétnym okolnostiam, za ktorých došlo k uzavretiu zmluvy (vyplývajúcich z vykonaného dokazovania predovšetkým pre nepreukázanie patričného záujmu splnomocnenkyne o vyjednanie čo najlepších podmienok pre zastúpeného) bolo treba usudzovať aj na reálnu existenciu rozporu záujmov.

38. S poukazom na vyššie uvedené závery dovolací súd nesúhlasí s právnym názorom dovolateľa, že výklad a aplikácia ustanovenia § 22 ods. 2 OZ zo strany odvolacieho súdu neboli správne a úplne vylúčili skúmanie konkrétnych skutkových okolností uzatvorenia kúpnej zmluvy, pričom už len samotná skutočnosť, že išlo o odpltnú zmluvu a splnomocnenkyňa bola osobou blízkou žalobcovi automaticky mala znamenať pre odvolací súd záver o porušení zákona a neplatnosti právneho úkonu. Z odôvodnenia napádaného rozsudku totiž jednoznačne vyplynulo, že odvolací súd skúmal konkrétne skutkové okolnosti uzatvorenia kúpnej zmluvy, a to zopakovaním dokazovania, z ktorého ale vyvodil odlišné skutkové zistenia ako súd prvej inštancie a na ich základe následne učinil odlišné rozhodnutie vo veci. Samotná skutočnosť, že išlo o odpltnú zmluvu a splnomocnenkyňa bola osobou blízkou žalobcovi iba svedčila o možnom strete záujmov splnomocnenkyne (v postavení zástupcu) so záujmami žalovaného ako zastúpeného a nebolo možné bez ďalšieho (v tomto prípade zopakovania dokazovania) z nej automaticky vyvodiť záver o porušení zákona a absolútnej neplatnosti právneho úkonu. Keďže právny úkon urobený zástupcom v rozpore s ust. § 22 ods. 2 OZ treba považovať za absolútne neplatný v zmysle § 39 OZ, odvolací súd mal povinnosť pristúpiť k skúmaniu platnosti spornej kúpnej zmluvy aj z hľadiska, či tento právny úkon nebol urobený v rozpore s ustanovením § 22 ods. 2 OZ. V uvedenej súvislosti je nutné dovolateľovi pripomenúť, že dovolací súd je viazaný skutkovým stavom tak, ako ho zistil odvolací súd (§ 442 CSP).

39. Posúdenie otázky reálnej existencie rozporu záujmov zástupcu a zastúpeného podľa § 22 ods. 2 OZ nie je súčasťou ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, nakoľko v prípade uznesenia sp. zn. 4Cdo/217/2007 ide o také rozhodnutie, ktoré občianskoprávnym kolégiom najvyššieho súdu nebolo schválené ako judikát a následne tiež publikované v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky; z pohľadu východísk ponúknutých takýmto rozhodnutím bolo však namieste prikloniť sa k záverom v ňom vysloveným. Dovolateľ v dovolaní síce poukazyval aj na ďalšie rozhodnutia, z tých však jedno vôbec netvorilo súčasť rozhodovacej praxe dovolacieho súdu v zmysle § 421 ods. 1 CSP (nakoľko tu šlo o rozhodnutie najvyššieho súdu iného štátu, nech aj v minulosti tvoriaceho spolu so Slovenskou republikou československú federáciu), ďalšie dve síce áno, všetky sa však týkali dedičského konania a vo vzťahu k prejednávanej veci nešlo o takú druhovú totožnosť posudzovaných právnych situácií, kedy by judikované pravidlo bolo možné bez väčších problémov aplikovať aj na prejednanú vec.

40. Tým, čo však znemožňovalo vecnú prejednatelnosť dovolania v prejednávanej veci v časti vytýkajúcej odvolaciemu súdu nesprávne právne posúdenie veci [v tomto prípade bez ohľadu na to, či by k tomuto malo prísť pre odklon podľa písmena a), doterajšie neriešenie rozhodnej právnej otázky podľa písmena b) alebo pre pretrvávajúci stav riešenia otázky rozdielne podľa písmena c) § 421 ods. 1

CSP], bolo to, že dovolaním sa tu v skutočnosti len vzbudzovalo zdanie riešenia otázky spôsobom rozporným s dovolateľom preferovanou judikatúrou a takto sa hodlal zastrieť fakt, že otázka prítomnosti (alebo naopak neprítomnosti) reálneho rozporu záujmov zástupcu a zastúpeného v konkrétnej veci (tu rozumej nielen možnosti, že to tak je) principiálne je vždy otázkou skutkovou, majúcou pôvod v dokazovaní, z prieskumu správnosti jej riešenia na základe dovolania podľa § 421 CSP ale vylúčenou.

Záver

41. Pretože v prejednávanej veci prípustnosť dovolania žalobcu nešlo vyvodiť z ustanovenia § 420 písm. f) CSP a ani z § 421 ods. 1 písm. b) rovnakého zákona [čo inak za stavu nedostatku viazanosti dovolacieho súdu vymedzením, o ktorú skutkovú podstatu nesprávneho právneho posúdenia veci podľa jednotlivých písmen by malo ísť, platí aj pre dovolania argumentujúce za pomoci úprav z § 421 ods. 1 písm. a) a c) CSP], dovolaciemu súdu ani neostávalo iné, než spôsobom uvedeným v prvej vete výroku tohto jeho uznesenia podľa § 447 písm. c) CSP naložiť s dovolaním ako celkom.

42. Rozhodnutie o náhrade trov dovolacieho konania dovolací súd neodôvodňuje (§ 451 ods. 3 veta druhá CSP).

43. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.